

Pan Avrupa-Akdeniz Tercihli Menşe Kuralları Revizyonunun 2026 İtibarıyla Ülke Bazlı Sonuçlarına Dair Duyuru

I. Giriş — Entegrasyon için Tasarlanan Sistemin Bölünmesi

On yılı aşkın süredir Pan-Avrupa-Akdeniz (PEM) Tercihli Menşe Kurallarına Dair Bölgesel Konvansiyon; Avrupa ve Akdeniz'e kıyısı bulunan Kuzey Afrika ve Orta Doğu ülkeleri arasındaki tercihli ticaretin bel kemiğini oluşturmuştur.

Sistem, aynı menşe kuralları seti, bütünleşik kümülasyon bölgesi ve tek bir işleyiş mantığı üzerine kapsamlı bir entegrasyon projesi olarak tasarlanmıştır. Ülkemizdeki bir otomotiv yan sanayi tedarikçisinin Fas'tan kablo alması veya Fas'taki bir tekstil üreticisinin İsviçre'ye ihracat yapması PEM sayesinde ortaya çıkan öngörülebilirlikten yararlanabilmiştir.

Ancak 1 Ocak 2026 itibarıyla önemli değişiklikler olacaktır.

PEM Ortak Komitesinin, 12 Aralık 2024'te aldığı 2/2024 sayılı Karar ile eski PEM kuralları ile Revize PEM kurallarının eşzamanlı uygulaması 31 Aralık 2025'te sona ermektedir ve ülkemizin çabalarına karşın bu tarihten sonra uzatma için uzlaşa sağlanamamıştır.

Bazı Akit Tarafların Revize Konvansiyonun iç onay sürecini tamamlayamaması veya serbest ticaret anlaşmalarının (STA) gerekli dinamik atıf hükmü ile güncellenememiş olması nedeniyle 1 Ocak 2026 itibarıyla PEM bölgesinde artık tek bir menşe kümülasyon sistemi olmayacak; farklı menşe kümülasyon bölgeleri oluşacaktır:

- **Bölge R — Revize PEM kurallarını uygulayan taraflar**
- **Bölge C — 2012 PEM Konvansiyonu (veya daha eski ikili protokoller) altında kalan taraflar**

Bu durum, tedarik zincirlerini, kümülasyon imkânlarını, gümrük denetimi risklerini, fiyatlandırmayı, kurumsal tedarik yapılandırmalarını ve ürün tasarım kararlarını etkileyebilecek önemli ve yapısal bir kırılmayı temsil etmektedir.

II. 1 Ocak 2026'da Ne Değişiyor?

1. Paralel kural setlerinin sona ermesi

Bilindiği üzere 2025 yılı PEM bölgesi açısından istisnai bir yıldır: İhracatçılar, ikili düzenlemelere bağlı olarak eski veya revize PEM kurallarından birini seçebiliyordu. Bu esneklik artık mümkün olmayacaktır. **2026'dan itibaren her ikili ilişki için tek bir kural seti uygulanabilecektir.**

- **Revize PEM Kuralları, veya**
- **Aynı menşe kurallarını ifade eden 2012 PEM Konvansiyonu veya eski ikili protokoller**

Eğer iki ticaret ortağı uyumlu değilse, **kümülasyon otomatik olarak imkânsız hale gelmektedir.**

2. Çapraz kümülasyona etkisi

Çapraz kümülasyon, tedarik zincirindeki tüm ülkelerin **aynı PEM versiyonunu uygulaması ve güncellenmiş STA'ların yürürlükte olması hâlinde mümkündür.**

Ülkelerin durumunu gösteren güncel bilgilere aşağıdaki linkten erişim mümkündür:

https://taxation-customs.ec.europa.eu/customs/international-affairs/pan-euro-mediterranean-cumulation-and-pem-convention_en

AB Resmî Gazetesinde yayımlanan son bildirime göre ([OJ C/2025/6216](#)), aşağıdaki önemli bloklar arasında çapraz kümülasyon artık işlemeyecektir:

- **EFTA ↔ Agadir/EuroMed ↔ AB ↔ Türkiye**
- **CEFTA ↔ EFTA ↔ Türkiye**
- **CEFTA ↔ AB ↔ Türkiye**

III. Ülke Sınıflandırması: Bölge R ve Bölge C

31 Aralık 2025'e kadar onay süreçleri devam edebileceği için son durum değişebilecek olmakla birlikte genel yönelim **bölge içinde giderek ayrışma yönündedir**.

A. Avrupa Birliği (AB)

Durum: Büyük ölçüde R — AB, STA'larının çoğunda dinamik atıf sürecini tamamladı.
Etkisi: Uyumlu ortaklarla kolaylaşma, diğerleriyle ise eski kurallara göre ikili ticaret ve çapraz kümülasyon imkanlarının önemli derecede zedelenmesi.

B. EFTA Devletleri

İzlanda, Norveç, İsviçre–Lihtenştayn, Faroe Adaları

Durum: Revize PEM ile büyük ölçüde uyumlu.

Risk: Türkiye, CEFTA ve bazı Agadir ortaklarıyla çapraz kümülasyon sona erecektir.

C. Agadir / Euromed Ortakları

Cezayir, Mısır, İsrail, Ürdün, Lübnan, Fas, Filistin, Suriye, Tunus, Türkiye

Durum: Yoğun parçalanma tehlikesi nedeniyle kritik ve özel bir durum. Bazıları (ör. Fas–AB) STA'larını güncelledi; diğerleri eski rejimde.

Ülkemizin konumu özellikle belirleyici — AB–EFTA–TR, CEFTA–AB–TR gibi ana kümülasyon koridorları kesintiye uğruyor.

D. CEFTA ve AB İstikrar & Ortaklık Ülkeleri

Arnavutluk, Bosna-Hersek, Kuzey Makedonya, Karadağ, Sırbistan, Kosova, Moldova, Gürcistan, Ukrayna

Durum: Pek çoğu Revize kuralları benimsedi, ancak STA'lar tamamen güncellenmedi.

Etkisi: “Kümüasyon kilitlenmesi” — Eksik uyum, EFTA, Türkiye ve hatta bazı durumlarda AB ile çapraz kümülasyonu engelliyor.

1 Ocak 2026 itibarıyla ülkemiz açısından PEM bölgesindeki kümülasyon imkanlarını gösteren tablo ekte sunulmaktadır.

STA'ların güncellenmesi süreci devam etmektedir. Kümüasyon alanına katılan yeni bir ülke oldukça söz konusu tablo da güncellenerek Bakanlığımız resmi internet sitesinden duyurulacaktır.

Türkiye – Avrupa Birliği Gümrük Birliği kapsamındaki doğrudan ticarete bir değişiklik olmayacaktır.

Türkiye ve AB arasında AKÇT ile tarım alanları başta olmak üzere, Mısır, Fas, Tunus ve Balkan ülkeleri ile gerekli süreçlerin tamamlanması için çalışmalar aralıksız sürdürülmektedir. İlgili tüm ülkelerde zorunlu yasal süreçlerin devam ediyor olduğu ve mevzuatların da buna göre değişebildiğinin dikkate alınmasında yarar görülmektedir. Gelişmeler düzenli olarak aktarılacaktır.

Saygıyla duyurulur.